Regimul prepoziţiilor în traducerile documentelor europene din engleză în română

Teodora GHIVIRIGĂ

Perspectiva integrării europene impune, după cum se ştie, o permanentă şi susţinută activitate de traducere a unei cantităţi impresionante de documente ale Uniunii Europene, documente ce conţin în marea lor majoritate texte referitoare la legislaţia Uniunii (aparţinând, deci, stilului administrativ-juridic) şi texte ale unor programe, regulamente de funcţionare, manuale şi ghiduri de utilizare, locuri ale interferenţei stilului juridic – aici şi în varianta sa administrativă cu o subvariantă a stilului ştiinţific, şi anume cea economică. De accesibilitatea acestor documente pentru actorii integrării – instituţii ale statului, organizaţii non-guvernamentale, agenţi economici din România –, de o corectă transmitere a informaţiei către aceştia depinde (alături, firește, de alţi factori) succesul integrării; este uşor de evaluat, chiar pentru un profan, importanţa vehiculării unor informaţii corecte – de exemplu, în manualele de accesare a fondurilor din diferitele programe europene. Trebuie precizat de la început că prin „corectitudine" se au în vedere două aspecte: pe de o parte, acurateţea traducerii în sensul redării / păstrării informaţiei din limba-sursă, fără distorsionare şi, pe de cealaltă parte, încadrarea într-o cât mai mare măsură a textului rezultat în sistemul limbii-ţintă, astfel încât acesta să fie recognoscibil, acceptabil, decodificabil fără efort.

Una dintre dificultăţile care apar atât în sfera didacticii limbii engleze pentru studenţii a căror limbă maternă este româna, cât şi pentru persoanele implicate în procesul de traducere este regimul prepoziţiei, dificultate manifestată / obiectivată în transferul structurilor care conţin prepoziţii din limba-sursă în limba-ţintă şi în situaţiile de interferenţă între cele două. Diferenţele trebuie privite din perspectiva apartenenţei la două sisteme diferite: pe de o parte limba română, cu o flexiune bogată, pe de cealaltă parte engleza, limbă de tip analitic, care recurge la modalităţi precum cele de natură sintactică pentru a indica, de exemplu, relaţiile între verb şi argumentele sale.

1. Cadru

În parte, aceste diferenţe se reflectă şi în modul de a descrie şi interpreta statutul prepoziţiilor în gramatici ale celor două limbi. În limba română, poziţiile pot varia. Una din extreme este aceea de a nu recunoaşte nici un fel de semantism al prepoziţiilor (Dimitriu); ele sunt definite ca fiind „cuvinte ne-noţionale neflexibile" (Dimitriu, 1999: 748), fiind privite exclusiv ca „mărci specifice pentru categoria gramaticală a cazului" (Dimitriu, 1999: 750). Exemplele alese sunt destinate să contrazică sensuri ca cel de interioritate descris pentru prepoziţia *în*, ignorând caracterul polisemantic al multor prepoziţii. O interpretare diferită (D. Irimia), acceptând existenţa unui plan semantic, nuanţează, subliniind omonimia între prepoziţia ca element relaţional şi echivalentul său cu valoare de morfem de caz sau constitutiv al unor forme verbale (supin, infinitiv),

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

indicând şi alte valori (modalizator, marcă a unor funcţii sintactice), dar şi caracterul „lipsit de autonomie" al semantismului prepoziţiei, el neputându-se obiectiva decât în asociaţie cu termenul pe care aceasta îl precede, precizând că, „conţinutul semantic deplin, bine determinat al funcţiei sintactice este asigurat de raportul semantic *prepoziţie - substantiv (adverb*)" (Irimia, 1997: 317). Alte poziţii (A. Bidu-Vrânceanu, G. Pană-Dindelegan) descriu dubla postură a prepoziţiei, ca marcă morfologică a cazurilor genitiv şi dativ (*a* şi *la*) şi a complementului direct (*pe*), ca marcă morfologică şi sintactică (a prepoziţiei *a* din componenţa infinitivului şi *de* din componenţa supinului), cazuri în care este considerată ca vidă semantic, dar şi postura sa de purtătoare de informaţie semantică – cu referire în special la prepoziţiile cu sens spaţial şi temporal şi cu precizarea că „selecţia prepoziţiei este justificată *strict semantic* (s.n.), alegerea unei prepoziţii sau a alteia depinzând de sensul pe care vorbitorul doreşte să-l introducă" (Pană-Dindelegan, 2003: 165-166). În aceeaşi linie se înscrie şi poziţia exprimată de Robu şi Iordan, care propun o configurare a semantismului prepoziţiilor prin analiza componenţială, pornindu-se de la acceptarea existenţei unei semantici a acestei părţi de vorbire şi identificându-se (pe baza unui studiu citat al Laurei Vasiliu) două tipuri de trăsături semantice, intrinseci şi de transfer, a căror prezenţă şi combinatorică este indicată în analiza câtorva prepoziţii, de exemplu „către" / „spre": Exterioritate + Direcţionare + Orientare, sau „din": Interioritate + Limita iniţială + Îndepărtare + Direcţionare. Se face, în plus, remarca interesantă că terminologia folosită în indexarea trăsăturilor semantice este provizorie şi poate fi îmbunătăţită. Concluzia capitolului despre prepoziţie sintetizează această poziţie: „Toate acestea demonstrează că o descriere a prepoziţiilor fără referire şi la semantica lor rămâne incompletă" (Iordan şi Robu, 1978: 522). O asemenea poziţie este aptă să explice, de exemplu, selecţia prepoziţiei în exemplele „Se uită la oglindă" şi „Se uită în oglindă", unde nimic altceva decât contribuţia semantică individuală a respectivului morfem nu justifică diferenţa de sens. De asemenea, ea poate permite o analiză a unei sintagme prepoziţionale şi justificarea aprecierii ca eronată a utilizării unei anumite prepoziţii într-un context dat. Aceasta este şi poziţia în virtutea căreia sunt evaluate exemplele extrase din diferite documente europene.

În engleză, ceea ce în mod curent este desemnat ca prepoziţie nu apare descris ca având valoare morfematică decât în câteva cazuri asupra cărora există consens: este vorba de prepoziţia *of* ca marcă a cazului genitiv analitic / prepoziţional, singurul marcat, de altfel, în sistemul cazurilor în limba engleză; în structurile genitive, capul grupului este antepus numelui în genitiv, exprimat printr-un grup prepoziţional cu *of;* există restricţii de natură semantică ce orientează selecţia numelui în genitiv - cel mai important fiind trăsătura [- animat], el fiind asociat cu obiecte ex. *the gravity of the earth*. Gramaticile de tip tradiţional[1] mai includ în aceeaşi categorie a prepoziţiilor - morfem de caz şi pe *to* şi *for*, deşi nu în mod explicit, precizând doar că acestea sunt mărci ale complementului indirect, în termeni exacţi, fără a afirmă însă în mod direct existenţa unui caz al persoanei în limba engleză. În afara acestor excepţii, prepoziţiile sunt descrise din perspectiva unui semantism care se înscrie în câteva concepte largi, precum temporalitate şi spaţialitate, cele mai remarcabile şi mai uşor de identificat, dar şi altele, ca instrumentalitatea şi cauza (Quirk & al., 1985: 143). Se face şi precizarea că

[1] A. J. Thomson & A. V. Martinet, *A Practical English Grammar*, OUP, 1960, 1985.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

„sensul prepoziţiilor este greu de descris *în mod sistematic* (s. mea) folosind asemenea etichete".[2] În orice caz, semantica prepoziţiilor este descrisă printr-un sistem clar de trimiteri la conceptele spaţialităţii, de exemplu, dimensiunile – una, două şi trei, respectiv faţă de un punct, o suprafaţă şi un volum, direcţia vs. poziţia sau relaţia faţă de un punct de referinţă, prezentată cu termenii *positive* - de apropiere - şi *negative* - de îndepărtare (de ex. *to / at*, *(on)to / on*, *(in)to / in, away from / off / out of,*) verticalitate vs. orizontalitate (*up / down, above / below, along / across*); alte sensuri referitoare la spaţialitate sunt destinaţia (*across, through, past*), orientarea (*over*) sau difuziunea (*pervasiveness*) (*all over*). Alte concepte exprimate de prepoziţie sunt timpul (durata, timpul relativ cu un moment de referinţă), cauzalitatea, scopul şi intenţionalitatea, sursa, originea, instrumentul, ingredientul sau materialul, stimulul, asocierea, susţinerea şi opoziţia, excepţia, condiţia (toate din Quirk, 1985, capitolul 6). Există, fireşte, şi variante ale acestei liste, după cum şi terminologia folosită în stabilirea categoriilor poate diferi, nu însă în mod semnificativ[3]. Trebuie făcută precizarea că prepoziţiei i se atribuie un rol şi în distribuţia rolurilor tematice de agent (marcat de prepoziţia *by* în structurile pasive), de beneficiar (*beneficiary*), instrument, receptor (*receptor*). În plus, se face distincţia între sensul concret (legat de spaţialitate şi temporalitate) şi de cel abstract al prepoziţiei, iar în Quirk & al. în cazul prepoziţiilor cu sens locativ se propune chiar termenul „metaforic" pentru rezultatul acestui proces de abstractizare care poate merge progresiv, de la „în apă mică" *in shallow water* (cu sensul concret al prepoziţiei „în" *in*) până la cel abstract / metaforic din „[se află] într-o situaţie dificilă" în *in deep water / in a spot*. (Quirk, 1985: 153) Un asemenea parcurs are la bază, se pare, nu doar o asociere arbitrară, statornicită prin uz în interiorul unui sistem, ci o paradigmă culturală sau chiar experienţa fizică comună tuturor fiinţelor umane - aşa cum afirmă Lakoff & Johnson în cartea lor *Metaphors We Live By*. Două dintre tipurile de metafore propuse de cei doi lingvişti americani sunt metafora orientaţională şi metaforă ontologică; le-am selectat pe acestea două pentru a corela modelul metaforic în interpretarea semantismului prepoziţiei tocmai pentru că, deşi ilustraţiile oferite conţin toate părţile de vorbire, ele sunt numeroase şi relevante în cazul prepoziţiei. Metaforele ontologice transferă calitatea obiectuală sau materială unor experienţe umane; între acestea se disting metaforele de conţinere (*container metaphors*), prin care întinderile de pământ, câmpul vizual sau chiar unele stări, acţiuni, evenimente pot fi conceptualizate drept conţinători sau recipiente (*containers*): „Iese din comă" (*He's coming out of the coma*) sau *They're in love* „Sunt îndrăgostiţi". Metaforele orientaţionale se bazează pe repere spaţiale ca aproape – departe, în faţă – în spate, centru – periferie, ba chiar pe semantica unor prepoziţii omonime cu adverbele: *up* şi *down* extinsă în propoziţii ca *happy is up; sad is down* sau *having control or force is up; being subject to control or force is down,* cu exemplele „a avea control asupra a ceva sau cuiva" (*I have control over her)* şi „a avea pe cineva / situaţia sub control" (*He is under my control*) (Lakoff & Johnson,

[2] „it is difficult to describe prepositional meanings systematically in terms of such labels".

[3] Iată o altă listă propusă: – interioritate, exterioritate, superioritate, inferioritate, anterioritate, [posterioritate, proximitate, contiguitate, direcţie, separare, opoziţia, transversalitatea, verticalitatea, orizontalitatea, circularitatea, indeterminarea, paralelismul, originea, partea – pentru spaţialitate şi cauza, scopul, sursa, măsura, comparaţia, rolul, mijlocul, reacţia, atribuirea, existenţa, suportul, opoziţia, adiţia, înlocuirea, schimbul, referinţa, contingenţa, concesia, statutul, aproximarea – pentru prepoziţiile cu referinţă „abstractă" (*abstract reference*), în Angela Downing and Phillip Locke, 1992, capitolul 13, p. 599-600.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

1980: 31, 15). În aceeaşi linie a unei interpretări a semantismului prepoziţiei din perspectiva unei extinderi a sensurilor concrete se plasează şi Rodney Huddleston şi Geoffrey Pullum care, după ce descriu valoarea morfematică a prepoziţiei „care serveşte aceleiaşi funcţii ca şi cazurile inflecţionale”[4] prin sintagma „uz gramaticalizat” (Huddleston & Pullum, 2002: 610), ceea ce presupune că acestea au „roluri sintactice specifice în limbă care nu sunt determinate de sensul lor [prepoziţiilor]”[5] (Huddleston & Pullum, 2002: 647), implicând deci existenţa unui sens lexical al acestora, discută tocmai valoarea ne-gramaticalizată a unor prepoziţii locative prin prisma unei trăsături pe care autorii o numesc „plasticitate a sensului” (*plasticity of meaning*) (Huddleston & Pullum, 2002: 649); autorul (H. Pullum, cel care semnează capitolul despre prepoziţie) afirmă că sensul de bază, care este cel locativ, prezintă un considerabil grad de flexibilitate care permite extinderi ale sensului prin metonimie şi metaforă (Huddleston & Pullum, 2002: 651). Deşi conced că sensurile non-locative exprimate prin această extindere a sensului au uneori un caracter arbitrar (exemplul oferit mai sus pentru ilustrarea teoriei lui Lakoff & Johnson este selectat şi de cei doi autori britanici: anumite stări emoţionale sunt privite metaforic drept obiecte-conţinători ai persoanei care experimentează acea stare – *be in love, be in pain* – fără ca aceasta să presupună, totuşi, o regulă cu aplicabilitate cvasi-generală, în engleză neexistând şi expresii echivalente de genul **be in hate*), ei adaugă că majoritatea acestor extinderi de sens pot primi o motivaţie construită pe baza unor conexiuni de natură conceptuală, referitore, de exemplu, la perspectivă: îndepărtarea favorizează procesul de abstractizare a unei locaţii, de transformare a acesteia într-un punct, astfel, *John is in the supermarket* cu punctul de referinţă în imediata vecinătate a locaţiei poate deveni *John is at the supermarket* dacă vorbitorul se plasează la o distanţă mare de acest punct de referinţă.

Toate aceste puncte de vedere convergente sugerează că selecţia prepoziţiilor nu se face numai pe baza valorii lor de morfeme, acolo unde diferite prepoziţii pot de fapt acţiona în aceeaşi direcţie a indicării unui caz, de exemplu acuzativul. Ele trimit, de asemenea, spre caracterul mai concret, mai precis al expresiei în limba engleză şi, în acelaşi timp, spre o structurare coerentă, în ciuda unui anumit grad de arbitrarietate impus de uz, al sensului prepoziţional.

2. Obiective

Trasând o paralelă între română şi engleză, în vreme ce în unele cazuri se poate vorbi de o suprapunere între cele două limbi (de exemplu, *sub* şi *under*, *în faţa* şi *in front of*), există numeroase situaţii în care deosebirile conduc la erori, cunoscute celor care se ocupă cu didactica limbii. În vreme ce *to* indică – fireşte, alături de alte sensuri ale sale – în mod invariabil direcţia (în asociere cu verbele de mişcare), iar poziţia / locaţia este exprimată prin *at*, în română prepoziţia *la* poate indica în mod egal şi direcţia, şi locaţia („Plec la Bucureşti” şi „Stau la mătuşa mea”), omonimie care conduce la binecunoscuta folosire incorectă a verbelor de mişcare cu prepoziţia *at* de către vorbitorii de română care studiază engleza. Diferenţele între cele două limbi se manifestă atât la nivelul semanticii fiecărei prepoziţii considerate individual, cât şi la nivelul distribuţiei. O altă problemă o reprezintă exprimarea subordonării şi a anumitor sensuri prin sintagme neprepoziţionale, prezenţa sau absenţa prepoziţiei în cele două limbi, a căror ocurenţă nu

[4] „In their grammaticised uses, prepositions often serve the same kind of functions as inflectional cases”.
[5] „having specific syntactic roles in the language that are not determined by their meanings”.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

se suprapune, constituindu-se într-o altă sursă de erori. Astfel, în limba engleză, stabilirea relaţiei de subordonare, ca şi exprimarea unor sensuri circumstanţiale se poate face prin juxtapunere, în absenţa prepoziţiei. Acesta este cazul complementelor circumstanţiale de timp care conţin deictice (*last, next, this, that*), ca şi a celor formate cu ajutorul pronumelui *all*, acestea fiind marcate în special de omiterea prepoziţiei *for*: *We stayed there all week* „Am stat acolo toată săptămâna", prepoziţie care, altfel, exprimă în mod constant durata. Situaţia este similară în română, cu toate acestea sunt din ce în ce mai frecvente cazurile în care, sub influenţa limbii engleze probabil, apar enunţuri de genul „Ţineţi îngheţata la frigider pentru o oră" (în reţete culinare), deşi *pentru* nu conţine în sfera sa semantică conceptul de temporalitate. Diferitele tipuri de erori în utilizarea prepoziţiei au fost citate în unele tratate româneşti care au acordat spaţiu şi unei gramatici a erorilor, într-o încercare de sistematizare a tipologiei acestora; astfel, în capitolul „Aspecte ale întrebuinţării prepoziţiilor în limba actuală" din *Limba română contemporană* se disting patru tipuri: a. substituirea unei prepoziţii cu o alta, cu sens diferit (de exemplu folosirea lui *datorită* în locul lui *din cauza,* care exprimă un tip diferit de cauzalitate); b. omiterea prepoziţiei (de exemplu omiterea prepoziţiei *pe* din structura complementului direct exprimat prin pronume relativ); c. înlocuirea formelor cazuale, mai ales a genitivului, prin construcţii prepoziţionale; d. nerespectarea regimului gramatical al unor prepoziţii (în special abaterea de la regimul cazual al unor prepoziţii care se construiesc cu dativul). Aceeaşi tipologie va fi urmărită şi în încercarea de faţă de a contura regimul prepoziţiilor din corpusul de traduceri pe care l-am folosit, cu evaluarea frecvenţei diferitelor tipuri de erori.

Traducerea specializată, cu precădere cea care are drept obiect texte ale documentelor europene, prezintă numeroase dificultăţi: pe de o parte, este vorba despre volumul mare de material, la care se adaugă, de multe ori problema timpului limitat, a presiunii sub care se face munca traducătorului; pe de altă parte, în cazul documentelor mai lungi, se poate presupune că acţionează o echipă, deci apare şi problema suplimentară a lipsei de unitate terminologică, a lipsei unificării unor soluţii pentru anumite probleme puse de text. Aşa se face că în anumite documente înrudite, ca cele folosite în acest articol, acelaşi termen - de exemplu, *programme complement* - poate apare în mai multe variante - „complement de program", „complement de programare" sau chiar o variantă eronată ca „program complement", aceste variante aflându-se uneori la interval nu mai mare de un paragraf unele de altele. Din aceleaşi motive apar şi erori de diferite categorii, de la improprietatea unor termeni sau sensuri - inexistente în româneşte - (resurse financiare *indicative* aferente, distribuţia *balanţei* dintre cele cinci domenii) la forme de acord discutabile (pe analize concrete a efectelor şi impacturilor la nivel de măsuri). Corpusul folosit constă din două documente înrudite, Documentul de programare 1 şi 2 în variantele engleză şi română, accesibile în format electronic. În text, *prepoziţie* se referă la orice sintagmă cu rol de prepoziţie, indiferent de forma sa.

3. Discuţie

Iată, grupate, tipurile de erori prezentate mai sus, cu exemple identificate în textele citate:

a) utilizarea în textul românesc a unei prepoziţii al cărei semantism nu înregistrează valoarea prezentă în context. Aceste situaţii se explică prin preluarea uneia dintre valorile de bază ale respectivei prepoziţii în limba-sursă. Rezultatul este încercarea de a impune morfemului din limba română un sens care îi este străin, fapt ce

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

poate duce eventual la confuzii, dar reprezintă în mod cert o încălcare a normei. Cel mai frecvent în corpusul folosit este cazul prepoziţiilor cu sens spaţial şi valoarea lor metaforică: sub, între, în afara, de-a lungul, în jurul. Iată câteva exemple:

0. primul exemplu citat va relua chiar unul dintre faptele de limbă indicate în *Limba română contemporană* ca nerecomandabile, încadrate la utilizarea unei prepoziţii în locul alteia, cu un semantism parţial asemănător: „din" în locul lui „dintre" (…fiecare *din* aceste elemente; … each of these elements should appear in the evaluation report)

1. planurile înaintate „sub" Obiectivul 1 / *plans to be submitted under Objective 1*

2. [priorităţile de politici specifice care vor reprezenta] principala bază în stabilirea priorităţilor CSC sau DUP „între" diferitele Obiective / *the main basis for establishing the priorities of the CSFs or SPDs across the different Objectives*

3. potenţialul celorlalte intervenţii ale Fondurilor Structurale, „în afara" Obiectivului 3 / *cross-links reflecting the potential of the other Structural Fund interventions outside Objective 3*

4. estimări ale alocărilor de fonduri „între" cele cinci domenii de politici, „de-a lungul" celor trei Obiective / *estimates of the allocation of funding between the five policy fields across all three Objectives.*

Se poate observa, de la bun început, o anumită ezitare, indicând discomfortul traducătorului în utilizarea unei prepoziţii cu un sens care nu îi este propriu; astfel *across* este tradus ca *între* în exemplul 1 şi *de-a lungul* în 4. Sensul prepoziţiei în engleză este (Oxford English Dictionary / OED): „2. from one side to another side"; utilizarea în asemenea contexte a unor prepoziţii cu sens de bază spaţial este justificată de prezenţa unei metafore cognitive de tipul *Documentul este un obiect* care are părţi sau componente şi poate fi descris în termenii spaţialităţii tridimensionale - de aici utilizarea unor prepoziţii ca *across* (transversalitate), *under* (inferioritate) sau *outside* (exterioritate).

În cazurile prezentate se pot propune şi variante ameliorate care să echivaleze într-un mod mai exact sensul din engleză, adăugând că această ameliorare la nivel semantic poate însemna o pierdere în termenii conciziei; apreciem totuşi că în ierahizarea obiectivelor traducerii, dată fiind natura specială şi finalitatea textului, acurateţea primează. În vederea atingerii acestui obiectiv, traducătorul poate recurge la transpoziţie sau la transpoziţie prin expansiune, cu folosirea altor unităţi morfologice, cu absenţa, deci, a prepoziţiei din textul rezultat. Astfel, în exemplul 1. *under Objective 1*, prepoziţia *under* cu sensul „subsumat, clasificat" s-ar putea traduce ca „planuri propuse *încadrate în Obiectivul 1 / în cadrul Obiectivului 1"*. În exemplul 2, ca şi în exemplul 4, *across* cu sensul din OED „from one side to another side" ar putea fi tradus ca „estimări ale alocărilor de fonduri […] *cu referire la* toate cele trei obiective". În exemplul 3, *Structural Fund interventions outside Objective 3, outside* cu sensul 4. din OED „all that is left without" ar putea fi tradus printr-o propoziţie relativă cu sens negativ, „intervenţii ale fondurilor structurale care nu privesc Obiectivul 3".

b) Omiterea prepoziţiei în diverse situaţii sintactice se referă la omiterea în principal a prepoziţiei din structura pronumelui / adverbului relativ ce introduce o subordonată relativă de tipul „cărţile care i le-am dat". Exemplele din corpusul folosit nu includ asemenea situaţii, ci mai degrabă se referă la transferul defectuos al unor structuri caracteristice stilului ştiinţific în limba engleză şi anume grupurile nominale. Complexitatea structurală – sintactică şi semantică – a grupurilor nominale în engleză,

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

ca şi dificultatea decodificării lor chiar de către vorbitorul nativ – a determinat studii şi abordări diferite ale acestui tip de structuri: fie de natură semantică, pornind de la tipurile de relaţii care se pot stabili între elementele componente ale grupului – parte - întreg, origine, scop şi utilizator, dar şi comparaţie, compoziţie, fie din perspectiva tipurilor de relaţii sintactice care se stabilesc între componentele grupului (prin metoda parafrazării grupului sub forma unei propoziţii). Condiţia preliminară în abordarea grupului nominal din perspectiva traducerii este identificarea acestor relaţii şi, mai ales, a capului / centrului grupului, operaţiune care poate ridica dificultăţi deoarece cele două limbi, engleza şi româna, se plasează pe poziţii contrastante, româna aparţinând tipului *head first*, în vreme ce engleza aparţine tipului *head last.* Acest tip de dificultate este cel care conduce la erori ca cele citate mai sus – *program complement* tradus ca „program complement", conducând la o ambiguitate care, în acest caz, poate prejudicia chiar înţelegerea generală şi anume definirea tipului de document numit astfel: este deci vorba de un program - document de bază – sau de un complement - o completare / adăugire / anexă a acestuia?

1. statele membre pot înainta un Plan care să acopere o parte sau toate regiunile lor Obiectivul 1 / Member States may, if they deem it more appropriate, submit a Plan covering some or all of their Objective 1 regions (WP 2).

2. toate regiunile nivelul NUTS II vor primi sprijin tranziţional / entire NUTS II level regions will be granted transitional support (WP 2).

Propunerea de ameliorare porneşte de la ideea că, pentru traducerea acestor structuri, este necesară completarea printr-o sintagmă prepoziţională pentru a (re)stabili relaţia de subordonare care este prezentă în varianta engleză: 1. regiunile (care sunt) stipulate în Obiectivul 1; 2. Regiunile de la nivelul NUTS II. Este evident că ceea ce se pierde în aceste variante este concizia, dar nu într-un grad care să justifice o asociere ce nu este caracteristică limbii române. Trebuie spus însă că exemplele de acest tip sunt puţine.

c) Înlocuirea formelor cazuale - mai ales genitivul - prin construcţii prepoziţionale.

0. începem din nou selecţia exemplelor cu unul dintre cele trecute pe lista erorilor ca fiind ilustrativă pentru acest tip: O listă *cu* exemple de indicatori / A list *of* examples of possible indicators; acest tip de erori nu face parte dintre cele înregistrate ca nerecomandabile, fiind considerată ca o metodă (acceptabilă eventual) de variere a exprimării pentru evitarea unor şiruri prea lungi de forme genitivale (*Limba română contemporană*, 1985: 278). Se poate presupune totuşi din acest citat că atunci când acest imperativ nu este evident, încălcarea statutului prepoziţiei nu este justificată şi, deci, acceptabilă. În plus, în situaţiile în care acest adaos prepoziţional contrazice semantica cuvintelor care preced prepoziţia se impune corecţia şi restabilirea relaţiilor cazuale corecte.

1. proiectele *de* Planuri înaintate *la* Comisie / the draft Plans submitted *to* the Commission (WP2); Analiza rezultatelor *din* evaluări anterioare / Analysis *of* previous evaluation results (WP2); acest document se trimite *la* Comisie / this document is sent *to* the Commission (WP 1).

2. vor reprezenta o îmbunătăţire *în* intervenţiile anterioare / an improvement *on* past interventions. (WP2).

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

3. în ce măsură părți individuale ale programului corespund *cu* nevoile prioritare / to what degree the individual parts of the programme correspond *to* the priority needs.

4. Statele membre sunt invitate să aplice un cod adecvat *pentru* fiecare din măsurile propuse în cadrul Complementului de Program. / Member States are nonetheless invited to apply an appropriate code *to* each of the measures proposed (WP 1).

În exemplele de mai sus, genitivul este înlocuit cu forme prepoziționale, ceea ce nu impietează în mod grav asupra înțelegerii textului, afectând totuşi, prin încălcarea normei, cursivitatea exprimării şi propagând un fapt de limbă impropriu. Sugestiile ameliorative în toate aceste cazuri constau doar din reluarea formei genitivale corecte sau, eventual, din identificarea unor alternative de exprimare. O bună orientare o poate oferi o atentă analiză a textului-sursă, a statutului sintagmei aşa cum apare ea în limba engleză. În exemplul 1, unde ar putea apărea două forme genitivale în română, textul englez este construit cu un grup nominal cu subordonare neprepozițională şi un verb cu prepoziție obligatorie al cărui echivalent rareori reia aceeaşi prepoziție în traducere (exemple de tipul *differ from* - „a diferi de", *boast about* - „a se lăuda cu", etc. sunt cunoscute celor ce studiază sau predau engleza). Aceasta în cazul în care se justifică totuşi prezența unei prepoziții, existând şi cazuri ca cel de față care se construiesc în română cu dativul neprepozițional (de exemplu, *comply with* „ a se supune + dativ", *devote oneself to* „a se dedica + dativ", etc.), ele fiind stabilite prin uz şi fiind caracteristice fiecărei limbi în parte. În acest caz, variantele ameliorate ar putea fi: 1. „Proiecte ale planurilor / proiecte de Planuri înaintate Comisiei"; cel de-al doilea caz din exemplul 1 ar reprezenta tocmai o situație de natură să justifice evitarea unei succesiuni de forme genitivale, dar există şi alternative la sintagma prepozițională care sunt la fel de naturale: „analiza rezultatelor evaluărilor anterioare / analiza rezultatelor provenite din analize anterioare", în a doua variantă prepoziția fiind motivată de verbul „a proveni" care selectează în mod firesc pe „din", indicând sursa. Aceeaşi selecție individuală a prepoziției se aplică şi în exemplul 3., unde verbul „a corespunde" selectează dativul şi nu o formă prepozițională: „părți ale programului ce corespund nevoilor prioritare". În exemplul 4 apare suplimentar o ambiguitate datorată posibilității ca grupul prepozițional „pentru fiecare din măsurile propuse" să fie subordonat fie verbului „să aplice", fie adjectivului participial „adecvat", ambele selectând forma de dativ; în limba-sursă, ambiguitatea nu există, subordonarea fiind evidentă prin topică (adjectiv postpus capului nominal, situație altfel excepțională în engleză); tot topica este instrumentul care poate rezolva această ambiguitate şi în română: „Statele membre sunt invitate să aplice fiecărei măsuri propuse un cod adecvat. " În exemplul 2, varianta ameliorată impune din nou modificarea statutului cazual al sintagmei, respectiv o subordonare de tip neprepozițional cu o formă de genitiv: „vor reprezenta o îmbunătățire a intervențiilor anterioare". Se poate ca aceste fapte de limbă să reprezinte indicii ale unei tendințe a românei contemporane spre un caracter mai accentuat analitic şi să se impună prin uz în timp, oricum ele nu reprezintă un model de limbă îngrijită şi nu sunt acceptabile nici măcar prin scuza efortului de clarificare sau de concizie, întrucât nici una dintre aceste două calități nu apar ca rezultate ale unor asemenea eludări ale normei.

d) Nerespectarea regimului gramatical al unor prepoziții. Acest tip de erori nu apare în textele utilizate pentru analiză.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

4. Concluzii

Criteriul cel mai important al evaluării acestor traduceri este inteligibilitatea, accesibilitatea lor căci, spre deosebire de cele beletristice, de exemplu, ele trebuie să vehiculeze informaţie care trebuie să fie în primul rând corectă, utilizarea / punerea în aplicare a acestor programe şi, în final, valoarea lor – deci a textelor care le diseminează – depinzând în mod direct de calitatea informaţiei. În legătură cu acesta, trebuie făcută şi o observaţie care ţine de specificul stilului căruia îi aparţin aceste texte – stilul administrativ / juridic (în asociere cu stilul ştiinţific – varianta economică) – şi anume repetitivitatea, reluarea aceleiaşi formule, fără variaţie, datorită tocmai imperativului de stabilitate caracteristic acestui stil. Structura tipului de text luat în discuţie este în general unitară, dezvoltă aceeaşi succesiune de teme – Descrierea situaţiei curente, Strategii şi priorităţi, Integrarea verificării ex-ante, etc, – care se repetă de câteva ori chiar pe parcursul aceluiaşi document, cu utilizarea aceleiaşi terminologii; tocmai faptul că aceeaşi sintagmă incorectă are o frecvenţă atât de mare poate avea un impact negativ pe termen lung. Trebuie însă spus şi că, dincolo de aspectul strict lingvistic, intervine şi aspectul stilistic: stilurile ştiinţific şi administrativ-juridic sunt supuse unui proces numit de „ritualizare" (Halliday, 1993: 68), trăsăturile lor specifice depăşind valoarea strict funcţională şi devenind o marcă, o limbă „a prestigiului şi puterii" (idem). Contextul în care se produce acest fenomen este cu precădere cel al discursului birocratic, care nu este străin documentelor Uniunii, structură suprastatală care se bazează pe un aparat birocratic impozant şi costisitor construit pe elite; discursului birocratic în special îi lipseşte, aşa cum observă Halliday, complexitatea conceptuală sau subtilitatea argumentării, el folosind complexitatea terminologiei sau a structurii sintactice „pentru a crea o distanţă între receptor şi emiţător, pentru a depersonaliza discursul şi a-i da o falsă aparenţă de raţionalitate şi obiectivitate." (Halliday, 1993: 84), pentru a-l face deci acceptabil şi a-l impune acolo unde el ar putea fi respins. Cu atât mai necesar este ca un text care poate fi deja opac din cauzele arătate mai sus să fie degrevat de dificultăţile suplimentare datorate traducerii. Petru aceasta, în urma analizei, am identificat câteva soluţii cu un caracter general: a. cunoaşterea statutului prepoziţiilor şi a restricţiilor legate de folosirea acestora (regim cazual, situaţia construcţiilor idiomatice, etc.) atât în engleză, cât şi în română; b. analiza semantică a prepoziţiilor şi a grupului prepoziţional, eliminând traducerea literală, întrucât există numeroase cazuri în care nu se poate vorbi de echivalenţe perfecte; c. strâns legată de a doua soluţie este cea referitoare la metoda transpunerii prin schimbarea categoriei morfologice a echivalenţilor din traducere şi a structurii sintactice. Deşi propunerile au un caracter general, aşa cum am spus, exemplele oferite pe parcursul analizei au ilustrat modul în care pot fi soluţionate probleme de complexitate diversă, mereu în spiritul respectului faţă de limba română ca partener în comunicarea interculturală şi în procesul de integrare europeană.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

Texte citate

WP1:

- Vademecum: Planuri şi documente de programare pentru Fondurile Structurale 2000 – 2006 http://www.mie.ro/Pdr/Romana/mdp_mie_ro/dezvoltare/twinning/vademecum.htm, as retrieved on 4 Oct 2005 05:11:09 GMT.
- EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE-GENERAL XVI REGIONAL POLICY AND COHESION Coordination and evaluation of operations The New Programming period 2000-2006: methodological working papers WORKING PAPER 1 Vademecum for Structural Funds Plans and Programming Documents http://fonduriue.mfinante.ro/pnd/documente/documente/3/en/vademecum_1.pdf.

WP2:

- COMISIA EUROPEANĂ, DIRECŢIA GENERALĂ XVI, COEZIUNE ŞI POLITICĂ REGIONALĂ Coordonarea şi evaluarea operaţiunilor; Perioada de programare 2000 – 2006: documente de lucru metodologice; DOCUMENT DE LUCRU 2 Evaluarea Ex-ante a intervenţiilor Fondurilor Structurale http://www.mie.ro/Pdr/Romana/mdp_mie_ro/dezvoltare/twinning/document2.htm as retrieved on 4 Oct 2005 05:11:51 GMT.
- EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE-GENERAL XVI REGIONAL POLICY AND COHESION Co-ordination and evaluation of operations The New Programming period 2000-2006: methodological working papers WORKING PAPER 2 The Ex-Ante Evaluation of the Structural Funds interventions http://www.wales.gov.uk/subieurope/content/structural_actions_00_06/working/exante_en.pdf.

Bibliografie

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Dicţionar general de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura ştiinţifică, 1997.

Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia*, Iaşi, Institutul european, 1999.

Haliday, M. A. K., J. R. Martin, *Writing Science, Literacy and Discussive Power*, Washington DC, The Falmer Press, 1993.

Huddleston, Rodney, Geoffrey Pullum, *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge University Press, 2002.

Iordan, Iorgu, V. Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1985.

Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Polirom, 1997.

Lakoff, J., M. Johnson, *Metaphors We Live By*, Chicago/London, University of Chicago Press, 1980.

Pană-Dindelegan, Gabriela, *Statutul prepoziţiei. Cu referire specială la prepoziţia „PE”*, în *Elemente de gramatică. Dificultăţi, controverse, noi interpretări*, Bucureşti, Humanitas educaţional, Colecţia „Repere”, 2003.

Quirk, Randolph et al., *A University Grammar of English*, Longman Group Ltd. Hong Kong, 1985.

Thomson, A.J., A. V. Martinet, *A Practical English Grammar*, OUP, 1960, 1985.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)

Translating Prepositions From English Into Romanian In European Documents

Romania's accession to the European Union involves the translation of a large amount of documents of various types relying mainly on a mixture of legal and economic specialised vocabualary. The dissimilar theoretical approaches to the semantics of the preposition, as well as the different English and Romanian language systems in which prepositions occur leave room for a number of errors in translation. The present paper analyses and classifies the errors in the corpus selected and attemptts at offering some solutions that could improve the final result of translation practice.

BDD-V2580 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:20 UTC)